

AARHUS TEATER

FRITZ HOCHWÄLDER

EN AF EFTERKRIGSTIDENS BETYDELIGSTE DRAMATIKERE

Første gang, man hørte om Fritz Hochwälder, var i forbindelse med hans skuespil »Det hellige Eksperiment«, som er skrevet i 1941.

Det uropførtes under krigen i Schweiz, hvor Hochwälder dengang var bosat. Efter krigsafslutningen fulgte opførelser i Wien, Rom, Paris, London og Upsala, hvor stykket hed »Så og på jorden...«.

Hochwälder er Wiener og er en mand midt i fyrrerne. Oprindeligt var han håndværker, og de første litterære forsøg blev til ved siden af håndværket. Allerede i 1932 trådte han frem med skuespillet »Jehr«, som opførtes som forsøgsteater på Wiener Kammerspiele. Fire år senere fulgte på et andet teater i Wien »Liebe in Florenz«. Efter »Anschluss« i 1938 flyttede Fritz Hochwälder til Schweiz, og der opholdt han sig under krigen indtil for et par år siden, da han flyttede tilbage til Wien.

»Det hellige Eksperiment« er Hochwälders betydeligste arbejde indtil nu. Stykket skildrer opløsningen af det Gudsrige

på Jorden, som Jesuiterne grundlagde blandt de primitive indianere i Paraguay. Han viser sig i dette stykke som en fremragende dramatiker med evne for klassisk stram og sammenhængende komposition.

Handlingen udspilles i Buenos Aires 1767, det år, jesuiterordenen opløstes, men problemet er dagsaktuelt, spørgsmålet om kampen mod det onde, og om voldsmagten må tages i anvendelse i denne kamp.

Hochwälders næste stykke, komedien »Hotel de Commerce«, kom i 1944. Det bygger på en Maupassant-novelle og er blevet spillet i Prag og Wien med stor succes. Med skuespillet »Flygtningen« vendte Hochwälder tilbage til et samtidsproblem — og i dette tilfælde var problemet flygtningestrømmen Øst-Vest. Udkastet fik Hochwälder fra den tyske dramatiker Georg Kaiser, der også opholdt sig i Schweiz som flygtning under krigsårene, og som før sin død i 1945 overgav ham en skitse til stykket, som han bad Fritz Hochwälder fuldføre. Af andre værker har Hochwälder skrevet »Meier Helmbrecht« (1946) og »Der öffentliche Anklager« (1948), som begge blev spillet samtidigt på en lang række teatre på kontinentet.

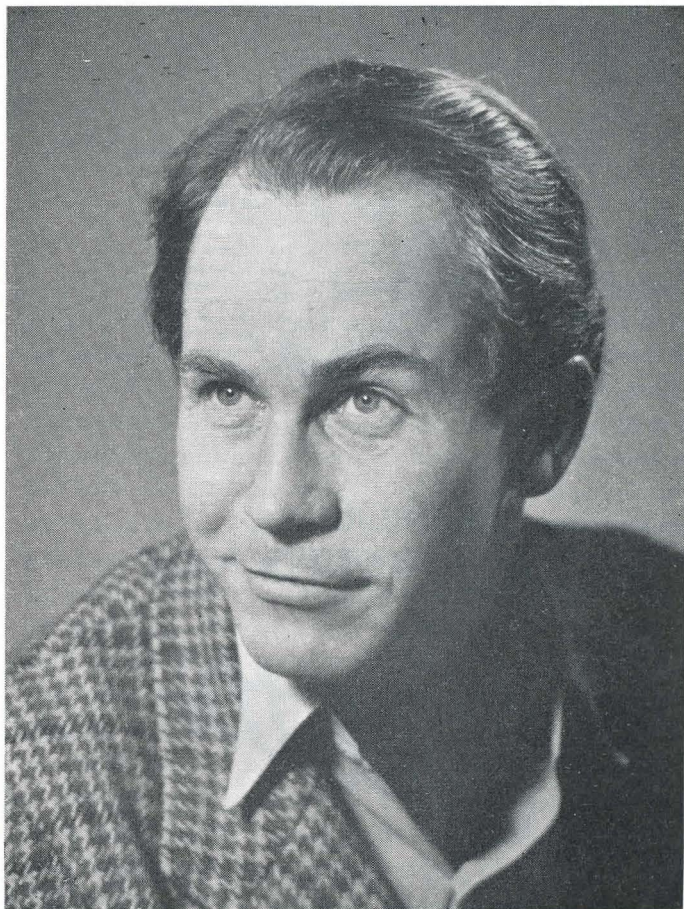
I 1953 kom så på Burgtheater i Wien »Donaudieu«, som også har været spillet på »Intiman« i Malmø. Her søger Hochwälder i historisk forklædning — stykket handler om en episode i striden mellem hugenotterne og katolikkerne i Frankrig i 1600-tallet — at diskutere en del moralske problemer, som

plagede efterkrigstiden. Hvad skal der ske med krigsforbrydere? Skal man med al magt stå det onde imod, selvom det betyder lidelser for uskyldige. Kan det være på sin plads i en god sags tjeneste at samarbejde med mennesker med dårlige egenskaber?

Hochwälder er dialektiker og moralist. I spændende, næsten thriller-agtige handlingsforløb forstår han at spidse spørgsmål til, hvor aktuelle og brændende problemer behandles.

Han har interesseret og fængslet i udlandet, og det er ganske sikkert, at dette hans vægtigste arbejde også har noget at sige teaterpublikummet her i landet.

Han betegnes af mange som en af efterkrigstidens betydeligste dramatikere.

GYRD LØFQVIST
aftenens instruktør

Nogle historiske fakta vedrørende den såkaldte jesuiterstat i Paraguay.

Ved »Paraguay« forstod man i ældre tid hele det landområde, der afvandes af La Plata-floden og dens bifloder, samt de tilgrænsende Andesbjerge. Dets historie begynder 1515 med opdagelsen af La Platas munding. Spanierne erobrede og koloniserede landet, og allerede 1590 var der grundlagt 50 byer og 3 bispedømmer. Katolske missionærer, især franciskanere og dominikanere, arbejdede på at omvende indianerne. — 1586 kom jesuiterne til, hidkaldt af nogle af biskopperne. Jesuiterne grundlagde i de følgende halvandet hundrede år en række kollegier (højere skoler) og klostre, samt de berømte »reduktioner«, der hører til de mest beundrede og mest smædede frembringelser i katolsk missionshistorie. Indianerne havde på grund af krig og forfølgelse for en stor del søgt tilflugt i de mest utilgængelige egne af landet, på stepper og i urskove. Hidtil havde man sendt missionærer ud på vandring for at opsøge de bortflygtede, men i de fleste tilfælde lykkedes det overhovedet ikke at komme i kontakt med dem. Jesuiterne slog ind på en ny metode: de samlede indianerne i kolonier, der lededes selvstændigt af missionærerne og kun af dem. Det var ikke tanken at grunde nogen ny stat. Planen var godkendt af den spanske konge Filip III, han støttede den, og den blev gennemført trods

Paul Smyrner

Wm. Knoblauch

heftig modstand fra de spanske kolonisters side. I det vældige landområde opstod der nu den ene reduktion efter den anden. Der synes at have været ialt ca. 50 kolonier, hver med fra 2000 op til 5000 indianere.

Et så afsides liggende og selvstændigt samfund var i høj grad henvist til at forsyne sig selv med alt. Arbejdet og produktionen måtte derfor organiseres ud i de mindste enkeltheder. Det lykkedes imidlertid for missionærerne både at gøre indianerne til kristne og at få disse halvvilde mennesker til at udføre det arbejde, der var brug for. Reduktionerne stod umiddelbart under den spanske krone og havde mange privilegier (egne domstole, eget militærvæsen). I kirkelig henseende stod de under landets biskopper, men biskoppernes myndighed var noget indskrænket ved pavelige privilegier og undtagelsesbestemmelser. Biskopperne holdt regelmæssig visitats, og deres beretninger roser i almindelighed det religiøse liv og indianernes store sædelige renhed.

Handelen bestod i salg og bytning af egne produkter, især den højt skattede missions-yerba (Paraguay-te) mod jern, salt, silke osv.

Bagvaskelsesfelttoget mod jesuiterne udgik fra de spanske handelsmænd og godsejere, som klarede sig dårligt i konkurrencen med reduktionerne, og fra Portugal, som i Brasilien søgte at udvide sit område med landstrækninger, som reduktionerne havde lagt beslag på. I 1750 måtte syv reduktioner på Uruguayflodens venstre bred afstås til Brasilien. 30,000 indianere mistede ved den lejlighed hjem og jord og måtte udvandre til spansk område. I deres fortvivlelse greb indianerne mod missionærernes vilje til våben, blev slået og måtte flygte

DET HELLEGE EKSPERIMENT

Skuespil i 5 akter af

FRITZ HOCHWÄLDER

Oversættelse: *Mime Fønss* Iscenesættelse: *Gyrd Løfqvist*

Personerne:

Alfonco Fernandez, provincial *Poul Petersen*
Rochus Hundertpfund, superior *Jørgen Fønss*
William Clarke, prokurator *Harald Hejst*
Ladislaus Oros, pater *Ole Wisborg*
Don Pedro de Miura, visitator *Paul Smyrner*
Don Estebon Arago } { *Gyrd Løfqvist*
Don Miguel Villano } spaniere { *Gustaf Bentsen*
Lorenzo Querini, en udenlandsk rejsende *Ulf Stenbjørn*

Andre Cornelis, hollænder *Wm. Knoblauch*
Carlos Gervazoni, biskop af Buenos Aires *Gunnar Stryhn*
Jose Bustillos } { *Preben Borggaard*
Alvaro Catalde } godsejere { *Ad. Wantzin*
Acatu } { *Karl Erik Christophersen*
Barrigua } indianiske høvdinge { *Preben Harris*
Naguacu } { *André Sallyman*
Korporalen *Jørgen Blaksted*

Jesuitter — indianere — soldater

Handlingen foregår d. 16. juli 1767 i jesuitterkollegiet i Buenos Aires

Dekorationer: *Jens-Anker Olsen*
Sceneteknik: *Carlo Olsen*
Belysning: *Holger Nielsen*

Kostumer: *Maria Deleuran*
Længste ophold efter 2. akt
Spilletid: ca. 2 ¼ time

ind i skovene. Denne krig dannede et hovedpunkt i anklagerne mod jesuiterne. 1767 underskrev den spanske konge et dekret, der standsede ordenens virksomhed i Paraguay. Jesuiterne underkastede sig og blev bragt til kirkestaten. Den religiøse ledelse af reduktionerne gik nu over til andre ordener, den verdslige til spanske embedsmænd. Dermed begyndte reduktionernes tilbagegang, en udvikling, der fremskyndedes ved en spansk-portugisisk grænsekrig og ved de revolutioner, der førte til Paraguays løsrivelse fra det spanske moderland.

Poul Petersen

Harald Hejst

Jørgen Fønss

Gunnar Stryhn

Preben Borggaard

TEATER-DAGBOGEN

AALBORG TEATER spiller fortsat med stor succes Bert Brecht og Kurt Weill's »Laser og Pjalter«. Stykket skal spille hele marts måned, hvorefter »Den indbildt Syge« sættes op med Eik Koch i titelrollen. De to kvindelige hovedroller spilles af Inger Bagger og Elna Brodthagen. Forestillingen iscenesættes af Walt Rosenberg.

Derefter sætter Aalborg teater — det bliver antagelig i midten af april — »Bliktallerkenen« op, og denne forestilling iscenesættes af Bjarne Forchhammer. Carola Sevel, Palle Reenberg, Kirsten Verner og Peter Marcell har de bærende roller.

ODENSE TEATER lader den 28. marts »Som man behager« med Lily Weiding som gæst afløse af John Osbornes aktuelle og stærkt omdiskuterede stykke »Ung Vrede«. Stykket er oversat af Finn Methling. Gunnar Lemvig har iscenesat. Hovedrollerne udføres af Rita Angela, Birte Backhausen, Søren Elung Jensen, Jens Østerholm og Ole Larsen.

2. påskedag har Odense teater premiere på Tjekovs »Kirsebærhaven« med Else Højgaard som gæst. Helge Rungwald iscenesætter. Disse to forestillinger spilles derefter i vekslende repertoire i april måned, og sæsonen slutter med operetten »Grevinde Maritza« med Gerda Svennebye og Gert Bastian.

AARHUS TEATER er i færd med at indstudere den næste forestilling, som bliver Kjeld Abell's »Dage på en sky«, der iscenesættes af Palle Kjørulff-Schmidt, som hermed for tredje gang gæster Aarhus teater som instruktør. Han vil erindres for de vellykkede iscenesættelser af »Vi venter på Godot« af den irsk-franske forfatter Samuel Beckett og Einer Plesners »Eneren«.

Denne forestilling, hvor hele det kvindelige personale er i ilden, efterfølges af André Roussins »Luften er svanger«.

Mime Fønss,
aftenens oversætter

Gustaf Bentsen

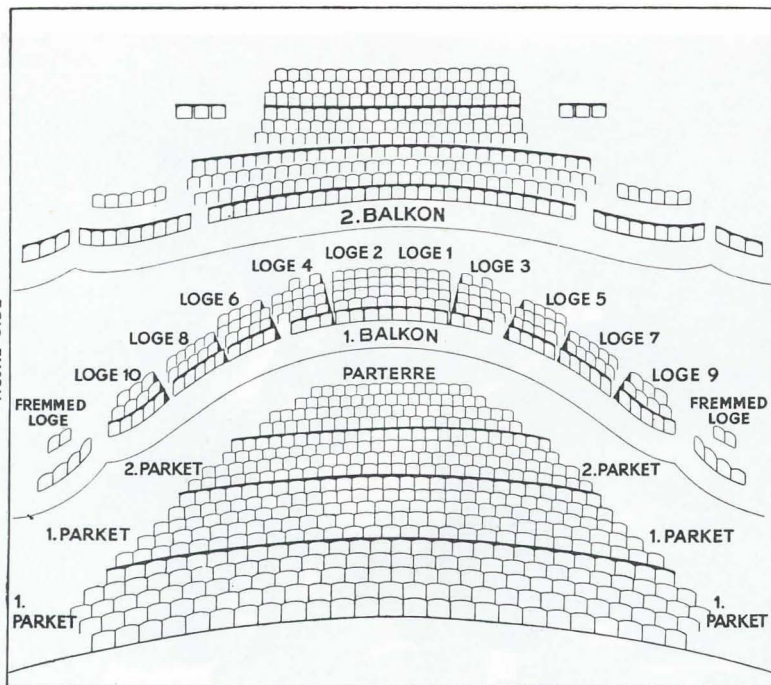

Karl Erik Christophersen

Scenebillede fra »Seks kammerater«.

HØJRE SIDE

VENSTRE SIDE

	Ord. pris		Ord. pris
1. parket, 1.—5. rk.	10,00	1. balkon, klapsæder	6,00
1. parket, 6.—10. rk.	9,00	Fremmedloge, 1. rk.	12,00
2. parket	8,00	Fremmedloge, 2. rk.	10,00
Parterre	7,00	2. balkon, 1. rk.	8,00
1. balkon, 1. rk.	10,00	2. balkon, 2.—4. rk.	5,00
— øvr. rk. loge 1—4	9,00	2. balkon, 5.—7. rk.	4,00
— øvr. rk. loge 5—10	8,00	2 balkon, 8.—10. rk.	2,00

Billetter kan købes og forudbestilles uden forhøjelse 6 dage frem fra kl. 11—17 i Scalas forhal. Derudover salg til forestillingsdagen fra kl. 17 i billetkontoret i teatrets forhal. — **Telefon 2 26 22.**

Billet-priserne kan forandres ved gæstespil, tourneur og særforestillinger. — Ved tlf.-bestilling betales et noteringsgebyr af 15 øre pr. billet. — Alle ovennævnte priser er incl. garderobe.